

Miljöbokslut 2020

Älmhults
kommun

Miljöarbete i Älmhults kommun under 2020

Miljöarbetet i Älmhults kommun utgår från kommunens Miljöplan 2030 som antogs av kommunfullmäktige 2017.

Miljöplanen är indelad i fem fokusområden

- Minskad klimatpåverkan
- Hållbara livsmiljöer
- Cirkulär kommun
- Rika och tillgängliga naturmiljöer
- Insikt och handlingskraft för en hållbar vardag.

Följande sidor redogör för aktiviteter och nyckeltal inom respektive fokusområde under 2020.

www.almhult.se/miljoplan2030

Fokusområde 1

– Minskad klimatpåverkan

Globalt blev 2020 lika varmt som 2016 och de båda åren är de varmaste som har uppmätts. Den nedstängning av samhället som följt på covid-19-pandemin har lett till minskade utsläpp med cirka 6 procent. Men utsläppen är fortfarande mycket stora och koldioxidhalten i atmosfären har fortsatt att öka. Förra gången världen upplevde jämförbara koldioxidkoncentrationer var för 3–5 miljoner år sedan, då temperaturen var 2–3° C varmare och havsnivån var 10–20 meter högre än nu.

Uppföljning av nyckeltal

Mål	Enhet	2015	2016	2017	2018	Kommentarer
1 År 2030 har användning av fossila bränslen upphört i Älmhults kommun. Delmål: 1 ton CO ₂ /invånare år 2025.	Ton CO ₂ /invånare	3,57	3,40	3,35	3,14	
	Ton CO ₂	57 732	56 481	57 411	55 430	En minskning på 3 procent
2 År 2030 ska energianvändningen per invånare ha minskat till 25 MWh per invånare (minskning med 30 procent jämfört med 2005).	MWh/invånare	32	31	29	24	Två års eftersläpning av nationella klimat- och energidata.
Mål	Enhet	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
3 År 2030 ska körsträckan per bil och invånare ha minskat till 667 mil/person.	Mil/person	714	698	680		Snitt i Sverige 650 mil/person.
4 Installerad effekt från solceller ska vara minst 40 W per invånare år 2025.	W/invånare	39	58	104		Sedan 2018 finns tillgänglig statistik över kommunens alla solcellsanläggningar. Det ursprungliga målet 40W per invånare och inkluderar endast de anläggningar med elcertifikat.
5 År 2025 ska Älmhults kommunorganisation vara fossilbränslefri.	Ton CO ₂	1 464	1 381	1 257	1 040	700 ton CO ₂ från transporter. Byte från Diesel till HVO inom tekniska förvaltningen resulterade med minskade utsläpp på 75 ton CO ₂ . Exklusive utsläpp från fordon på Älmhultsbostäder.
6 I kommunens lokaler och bostäder ska energianvändning per kvadratmeter minska med 30 procent mellan år 2014 och 2030.	KWh/m ² och år	155	140	123	124	30 procents minskning mellan år 2014 och 2030 innebär 103 kWh/m ² år 2030.
7 År 2030 ska Älmhults kommun äga anläggningar för solenergi med en totalt installerad effekt på minst 700 kW.	kW		276	302	332	
8 Körsträckor för persontransporter ska minska. Nyckeltal: Minskad transportenergi (kWh/årsarbetare). Referenspunkt 2017: 865 (785) kWh/årsarbetare.						Ej uppdaterad, bristfällig datainsamling och statistik. 2028 kWh/årsarbetare för samtliga transporter.

Exempel på aktiviteter under 2020

Klimatläget i Älmhult

Älmhults kommun har minskat utsläppen med cirka tre procent per år men behöver minska med 13–16 procent för att nå regionala och globala mål. Körsträckan med bil och energianvändning per invånare har minskat.

Kommunorganisationens utsläpp är cirka 1 000 ton CO₂, en minskning på cirka 200 ton. En ökad användning av HVO istället för diesel har lett till minskade utsläpp med 75 ton CO₂.

Plan för ökad cykling

Kommunens cykelplan har färdigställts och förväntas beslutas politiskt under 2021. Planen innehåller mål och förslag på mjuka och fysiska åtgärder under 2021–2027 för att få fler att cykla.

Cyklister tyckte till

I Cykelfrämjandets enkät Cyklistvelometern svarade cirka 50 procent av de svarande att Älmhult är en bra cykelkommun. Resultatet visar även att kommunen behöver prioritera vinterunderhållet.

Antal
solcellsanläggningar
i Älmhult har dubblerats!

HVO istället
för diesel =
-75 ton CO₂

Nya cykelbarometern registrerar hur många cyklister som passerar varje dag

Ny Cykelbarometer vid Köpmanstunneln

Barometern registrerar hur många cyklister som passerar varje dag. Att räkna cyklister ger ett bra underlag inför kommande satsningar och aktiviteter. Cykelmätare finns även på fler platser, dock utan synlig del ovan mark.

Cyklister tyckte till

I Cykelfrämjandets enkät Cyklistvelometern svarade cirka

50 procent av de svarande att Älmhult är en bra cykelkommun. Älmhults kommun hamnade på plats 20 av 50 inom kategori små kommuner. När det gäller förbättrings områden så är det främst inom området trygghet, framkomlighet och säkerhet. Resultatet visar även ett lägre resultat för cykelklimatet, det vill säga cyklistens uppfattning om hur klimatet är för cyklister i kommunen i förhållande till andra trafikanter. Resultatet visar även att kommunen behöver prioritera vinterunderhållet.

Res grönt i gröna Kronoberg

Kommunen har deltagit i Region Kronobergs projekt Res grönt i gröna Kronoberg (2018–2020). Genom projektet har anställda fått möjlighet att prova på elcykel och kollektivtrafikkort, förskolor har fått prova lastcyklar och medarbetare har erbjudits utbildning i sparsam körning. Projektet avslutades med resvaneundersökning nummer 2. Resultatet visar en andra resvaneundersökning som kommer att följas upp under 2021.

Arbete mot fossiloberoende fordonsflotta

Tekniska förvaltningen har ersatt diesel med förnybar HVO i sex bilar. Förvaltningen har även köpt in en ny

lastbil tänkt att gå på HVO. Genom att tanka HVO istället för diesel har kommunen minskat klimatutsläppen med 75 ton CO₂.

Klimatsmarta fastigheter

Ytterligare en solcellsanläggning (30kW) har installerats på Ryforsskolan. Under 2020 påbörjades skola nummer två i passivhusstandard, Paradisskolan. Projektering har även påbörjats för ytterligare en passivhusskola vid Linnéskolan. Båda projekten kommer att ha solceller. Arbetet med att byta ut ljuskällor till energibesparande LED fortgår i och utanför kommunens fastigheter.

Fokusområde 2

– Hållbara livsmiljöer

En allt större andel av ohälsa i dagens samhälle beror på stillasittande och stress, så kallade livsstils-sjukdomar. Under coronapandemin har förutsättningarna för fysisk aktivitet förändrats ytterligare, med mer hemmajobb, ärenden på nätet och nedstängda gym.

Grönska och miljöer som uppmuntrar till fysisk aktivitet är viktigt för rekreation, hälsa, välbefinnande, lek och lärande. Tätortsnära grönska och biologisk mångfald är även viktigt för att leverera ekosystem-tjänster, såsom behagligare lokalklimat och minskad sårbarhet för klimatförändringar.

Uppföljning av nyckeltal

Mål	Enhet	2015	2016	2017	2018	Kommentarer
9 Kommunens utsläpp (årsmedelvärde) till luft av kvävedioxid, bensen och partiklar ska minska årligen och ligga väl under riktvärdet för miljömålet. Frisk luft. Riktvärdet för kväveoxider 20 µg/m ³ , bensen 1 µg/m ³ , PM2,5 10 µg/m ³ .		8,00 0,57 8,50	8,03 0,56 8,67	7,27 0,49 6,30	ej uppmätt/ej uppmätt/0,50	
10 Utsläpp av PM10 ska inte överstiga 15 µg/m ³ .	Referenspunkt 2016: 14 (15) µg/m ³ .	17,0	14,7	10,7		
Mål	Enhet	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
11 Andelen ekologiska, rättvisemärkta och närproducerade livsmedel som köps in till Älmhults kommun ska öka till minst 50 procent.	Procent (%)	33	36	37	34	
12 100 procent av punkterna på checklisten för kemikaliesmart förskola ska vara avklarade 2020.	Referenspunkt 2017: Påbörjat arbete med handlingsplan.			Aug 2018: 20 % av punkterna är avklarade	80	
13 Mängden kvicksilver, bly och kadmium i avloppsslammet i kommunala reningsverk ska minska, samt ligga på en betryggande marginal (50 procent) under gällande rekommendationer och gränsvärden.	Bly mg/kg TS	16	12	12	12	Samtliga värden ligger på en betryggande marginal under gränsvärden.
	Kvicksilver mg/kg TS	0,4	0,3	0,2	0,2	
	Kadmium mg/kg TS	0,8	0,8	0,7	0,7	
14 Mängd farligt avfall inklusive batterier och elavfall i soppåsen ska minska. Nyckeltal: Insamlade mängd farligt avfall (kg/person) ska öka.	kg/person	15		21,232		Statistik klar i april 2021.

Exempel på aktiviteter under 2020

150 nya träd

Under året har kommunen planterat cirka 150 nya träd i Älmhults tätort. 63 stycken lindar har ersatt de almsjuka träden på Östra Esplanaden. I Västra Bökhult har kommunen planterat nya alléer bestående av 53 stycken träd av två olika sorters körsbärsträd och lindar. Björkparken har fått två träd ersatta med björkar av två olika sorter. På Hagabo torg har det planterats 20 flikbladiga gråalar och rödbladig lönn. I Vattenriket har planterats 15 lövträd av olika slag.

Uppstart för Grönplan

Syftet med en grönplan är visat hur Älmhults gröna offentliga miljöer så som parker, natur, platser och gatumiljöer hänger samman och ska utvecklas. Grönplanen ska bidra till att uppfylla kommunens vision, miljöplan samt nationella miljö- och folkhälsomål.

- Under augusti till september 2020 genomfördes en enkät till invånare i Älmhult tätort om grönområden och allmänna miljöer. Resultatet i enkäten kommer att användas som underlag till kommande Grönplan. Resultat visar bland annat att många vill se fler mötesplatser och barnvänliga miljöer vid de allmänna platserna. Endast 8 procent vill se fler parkeringar. I grönområden vill många ha mer fokus på aktiviteter, utblickar mot vatten och vinteraktiviteter.
- Arbetet med att ta fram kommunens grönplan kommer att ske i samverkan med kommunens partner kommun B Marks i Sydafrika. Älmhults kommun är en av 10 kommuner som får dela på åtta miljoner kronor från SIDA för att samverka kring erfarenhetsutbyte, metoder och planering.
- Uppstart för kartläggning av värdefulla träd, projekt under 2020-2021. Träd kommer att kartläggas med avseende på deras ekosystemtjänster.

Skyltar i samband med enkät om Älmhults gröna miljöer

63 lindar har ersatt de almsjuka träden på Östra Esplanaden

Hagabo vattenrike

Hagabo vattenrike

Färdigställande av Hagabo Vattenrike, strax norr om bostadsområdet Hagabo. Syftet är att skapa ett tryggt och lättillgängligt område med rika naturvärden för vardagsmotion och lek. Befintligt skogsområde har gjorts tillgängligt med grusade stigar, naturstigar och spänger (trägångar över fuktiga partier). Hela området har gallrats och röjts för att lyfta fram den naturliga miljön. I de så kallade ädelövsrummen har träd och buskar, bland annat avenbok och lönn planterats samtidigt som det naturliga markskiktet har bevarats. Markskiktet består till större delen av blåbär, lingon och ljung. Röjning har även gjorts i den så kallade Gläntan. Här kan barn leka och balansera på naturliga stubbar och spänger, och den naturliga miljön har kompletterats med Amerikanska blåbär. I området runt Gläntan har röjning och gallring gjorts för att lyfta fram mer av den gamla fina skogen med höga träd. Inplantering av buskar och lägre träd i kantzonen har gjorts för att få en naturlig övergång till storskogen. Kommunen har fått bidrag från Länsstyrelsen, LONA-bidrag (50procent), för att utveckla området.

Många önskar fler platser för vinteraktiviteter, bättre lekmiljöer och mer kontakt med vatten

Förstudie – Utveckling av Södra Möckeln

Under 2020 färdigställdes förstudien om utveckling av området Södra Möckeln, det vill säga Bökhult och omgivande naturområden. Syftet är att öka rekreation, tillgänglighet, upplevelser och lek. Under sommaren 2020 visades även två temporära konstverk upp i området. Konstverken var ett resultat av ett konstnärligt samarbete med Statens konstråd och två konstnärer; Caroline Mårtenson och Jonas Liveröd. Caroline Mårtenson tog även fram en konstnärlig utredning av området Södra Möckeln. Syftet var att prova en konstnärlig arbetsmetod för att få fram ny eller gömd kunskap om området, baserad på berättande och dialog, estetisk och ekologisk hållbarhet samt ortens kulturarv.

Hagabo

Allemansmonumentet i Södra Möckeln, Bökhult

Fokusområde 3

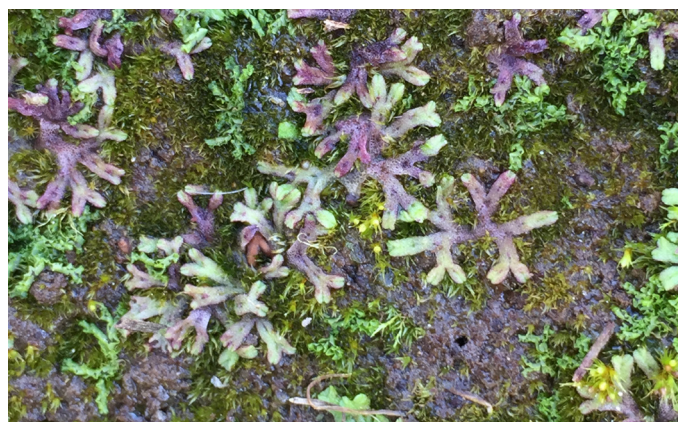
– Rika och tillgängliga naturmiljöer

Pandemin under 2020 har fört med sig ett kraftigt ökat intresse för friluftsliv. Naturen erbjuder ett tryggt livsrum för stillsamma stunder, för vandrande möten, för motion och för lek. Mer folk i naturen leder också till ett ökat tryck på naturen. Genom att utveckla fler områden för friluftsliv kan kommuner öka attraktiviteten men även minska slitaget på naturen.

Antalet rödlistade arter i Sverige har ökat med 11 procent. Globalt riskerar upp till en miljon arter att försvinna inom det närmaste årtiondet. Förlust av biologisk mångfald är dessutom tätt sammankopplat med en ökad risk för smittspridning och pandemier.

Höga naturvärden och rikt fågelliv vid Knoxsjön, sydöstra Älmhult

Röd gaffelmossa, den största förekomsten i Sverige har upptäckts kring Virestadssjöarna, kanske den största förekomsten i Europa.

Uppföljning av nyckeltal

	Mål	Enhet	2017	2018	2019	2020	Kommentarer
19	Samtliga skyddsvärda träd på kommunens mark ska skötas så att deras livsbetingelser gynnas.	Procent (%)					
20	Andel skyddad natur ska öka.	Procent (%)	2,0	2,0	2,0	2,1	
21	100 procent av kommunens sjöar och vattendrag ska ha god ekologisk status när det gäller vattenkvalitet år 2027.	Andel (%) med god ekologisk status	-	16 %		26 %	
22	Årsmedelhalt av kväve i Drivån, nedströms Älmhults avloppsreningsverk, ska hållas så på så låga nivåer som möjligt utifrån tillgänglig teknisk lösning och i den utsträckning som inte anses ekonomiskt orimligt att uppfylla. Särskild hänsyn ska tas till nyttan av skyddsåtgärden jämfört med kostnaden för sådan åtgärd.	µg/liter	3 567	6 700	5 567	4 650	1 200 µg/liter är Naturvårdsverkets undre gräns för mycket höga halter.
23	Alla enskilda avlopp har godtagbar rening senast 2030.	Procent (%)	50 %	-	56 %	62 %	Av inventerade avlopp
24	Vattenskyddsområden med skyddsbestämmelser ska finnas för alla allmänna vattentäkter senast år 2030	Procent (%)	62 %	62 %	62 %	62 %	

Exempel på aktiviteter under 2020

Skydd av natur

Andel skyddade naturområden i Älmhults kommun är endast 2,1 procent. Det är dock en liten ökning jämfört med tidigare år då två naturreservat, Hallaböke och Göteryd, tillkom under 2019/2020. Andel sjöar och vattendrag med god ekologisk status är endast 26 procent, målet är att 100 procent ska ha minst god status 2027 (EUs vattendirektiv).

Ny app guidar till natur och friluftsliv

Naturkartan är en digital satsning med fokus på naturupplevelser. Guiden visar vägen till pärlor i Älmhults fina naturområden, exempel cykelrundor, naturreservat och kulturstigar. Naturkartan går att använda både via webbläsare och app. En stor fördel med guiden är att man utifrån sin position kan se närliggande möjligheter till friluftsliv och framför allt behöver man inte vara orolig för att gå vilse. Naturkartan riktar sig mot både invånare och besökare och finns på svenska och engelska.

Höga naturvärden kartlagda

Under 2020 har kommunens första Naturvårdsplan färdigställts. Syftet med en Naturvårdsplan är kartlägga de höga naturvärden som finns i kommunen för att på lång sikt bättre kunna ta tillvara och utveckla dessa värden. Planen beslutas i Kommunfullmäktige under våren 2021.

Hälsoläget för biologisk mångfald i Sverige är dåligt och rör sig i en negativ riktning

Naturvårdsverket

Förstudie vandringsled Östra Möckeln

Under 2019/2020 genomfördes en förstudie kring en vandringsled som ska knyta ihop vacker natur och fina områden med ett rikt djur- och växtliv. Området det handlar om är mellan Stenbrohult, Möckelsnäs, Höö, Råshult och Diö och går under arbetsnamnet Östra Möckeln.

Älmhults kommun har initierat projektet med ambitionen att tillgängliggöra ett av kommunens vackraste områden och öka intresset för, och kunskapen om, den småländska naturen. Samtidigt skulle en led möjliggöra för besöksnäringen att utveckla nya upplevelseprodukter.

Fokusområde 4

– Cirkulär kommun

Sverige hör till de 20 länder i världen som har störst ekologiskt fotavtryck per person. Om alla andra länder hade ett lika stort avtryck som i vårt land, skulle vi behöva cirka fyra jordklot i stället för det enda vi har. Uttag av jungfrulig råvara istället för återvinning och återanvändning skapar en rad miljöproblem, bland annat effekter på klimatet.

Den 22 augusti inföll den så kallade "Earth Overshoot day". Från den dagen konsumerar jordens invånare naturresurser som inte jorden har kapacitet att producera under ett år. Coronapandemins restriktioner och förändrade konsumtionsmönster har inneburit har flyttat fram "Earth Overshoot Day" med över tre veckor jämfört med förra året. Framgången förväntas dock vara temporär.

Uppföljning av nyckeltal

Mål	Enhet	2017	2018	2019	Kommentarer
15 I Älmhults kommun ska minst 90 procent av alla hushåll och verksamheter sortera ut sitt matavfall senast år 2021.	Procent (%)	Cirka 10 %	Cirka 10 %	Cirka 10 %	Fastighetsnära insamling kommer att erbjudas till hushåll under 2021. Pågående utredning om källsortering i kommunala verksamheter.
16 Hushållsavfall som skickas till förbränning ska minska till 150 kg/invånare och år senast 2025.	Kg/invånare och år	225	209	-	
17 Senast år 2019 ska alla kommunala verksamheter källsortera de förpackningar (glas, metall, plast, papp) och tidningar som verksamheten ger upphov till.	Procent (%)				Statistik saknas. Pågående utredning av kostnader och hantering gällande källsortering i kommunala verksamheter.
18 Senast år 2019 ska alla kommunala verksamheter sortera ut sitt matavfall.					Se ovan.

Exempel på aktiviteter under 2020

Fyrfack till Älmhult

Fyrfackssystemet infördes i Älmhults kommun. Systemet innebär möjlighet att sortera matavfall, restavfall, tidningar och förpackningar som lämnas i två kärl på tomten. De nya sopbilarna körs på biogas, ett miljövänligare bränsle som tillverkas av insamlat matavfall.

På väg mot ett
Småland utan avfall

Nytt fyrfackssystem är infört i Älmhult. Sopbilarna körs på biogas.

Miljöstationer med gratis skräppåsar. Besökare uppmuntras att enkelt ta hand om sitt skräp.

”På väg mot ett Småland utan avfall”

Under året tog kommunen beslut om ny avfallsplan som innehåller mål och åtgärder för exempelvis mer återbruk, minskad nedskräpning och minskade avfallsmängder. Till år 2025 ska följande övergripande mål nås. Till respektive mål finns konkreta aktiviteter kopplade. Ansvar för att aktiviteterna genomförs under planperioden vilar antingen på respektive kommun eller på SSAM.

1. Förebyggande av avfall och återanvändning ska öka inom kommunorganisationerna och i samhället i övrigt.
2. Mängden mat- och restavfall samt brännbart grovavfall ska minska med 25 procent per person till 2025.
3. Minst 70 procent av allt matavfall som uppkommer i kommunerna ska samlas in separat för biologisk behandling senast 2025.
4. Miljöpåverkan från historisk och nuvarande avfallshantering ska minska.
5. Nedskräpningen i kommunerna ska minska.

Minskade avfallsmängder inom omsorgen

Älmhults äldreboenden har infört TENA Identifit™, ett digitalt inkontinensutredningsverktyg. Verktöget minskar avfallet och ökar dessutom livskvaliteten för de äldre och ger lägre kostnader.

Fokusområde 5

– Insikt handlingskraft

”Fakta är tydlig, men fortfarande för obekvämt för att ni ska ta er an den”. Så sa Greta till världens ledare i Davos 2020. Gretas förmåga att skapa hopp och handlingskraft har påverkat oss alla. Men att ändra beteende och val är svårt, vare sig man är världsledare eller Älmhultsbo. Det finns för många hinder för den enskilde individen att byta till en hållbar livsstil, såsom normer, livspussel, stress och bekvämlighet.

För att nå de komplexa utmaningar som vi står inför och nå de globala målen i Agenda 2030 krävs samverkan, kraftsamling och innovation. Ingen kan ensam lösa de utmaningar vi står inför, men tillsammans kan vi.

Exempel på aktiviteter under 2020

Temadag på Klöxhultsskolan

Temadag med fokus på återvinning, konsumtion och energi med årskurs 5 på Klöxhultsskolan.

Älska din Toa

Höstens uppdrag för grundskolorna inom Miljöspanarna var Älska din toa. Syftet var att uppmärksamma världstoalettiden och vad som ska kastas i en toalett.

”Fakta är tydlig,
men fortfarande för
obekvämt för att ni ska
ta er an den”

Greta Tunberg, 2020, Davos

Miljöspanaruppdrag - höstterminen 2020, information till lärare

Älska din toa

Den 19 november är det FN:s världstoalettid och vi vill passa på att hylla våra toaletter. Därför är det nu dags för uppdrag nummer 2 i Miljöspanarna. Höstterminens uppdrag är ”Älska din toa”!

Miljöspanarna är ett koncept för alla Älmhults grundskolor. Genom att samla kring ett gemensamt tema lär vi ökad kraft och fokus för olika miljöfrågor.

Ta hand om din toa – för många är den guld värd

Syftet med världstoalettiden är att uppmärksamma hur viktigt välfungerande avloppssystem är för samhället. Trots att tillgång till sanitet är en mänsklig rättighet lever idag två miljarder människor i världen utan tillgång till en toalett. Detta innebär att det finns fler människor i världen som har en mobiltelefon än som har en toalett. Av dessa två miljarder uträttas 673 miljoner sina behov utomhus i diken, på fält eller vid järnvagsspår.

Här i Sverige har vi sedan länge tillgång till toaletter och ett välfungerande avloppssystem. Kanske så väl fungerande att vissa av oss har blivit lite väl bekväma och glömt att toaletten endast ska användas för att spola ner det som kommer ur kroppen samt toalettpapper, inte som papperskorg eller slask för kemikalier och mediciner.

Spola rätt är lätt

Studiebesök på Älmhults reningsverk

Ta med eleverna ut i verkligheten och utforska vad som händer när man har spolat i toaletten.

Boka ett besök med klassen på reningsverket genom att kontakta Katarina Dahlström, 0476-550 89, katarina.dahlstrom@almhult.se.

Om uppdraget

Uppdraget är helt frivilligt och man väljer själv vilka delar som klassen deltar i. Övningar genomförs förslagsvis under toalettveckan, 16–20 november.

Uppdragets delar

- Experimentera och diskutera kring toalettens betydelse i Sverige och i världen, se nästa sida för förslag på övningar för olika årskurser.
- Delta i tävlingen #Älskadintoa, se nästa sida.
- Besök Älmhults reningsverk.

T-shirtens resa och miljöpåverkan från plantage, trädfabrik, tygfabrik, färgning, tillverkning till butiken.

